

Toelichting voor de docent

De les is geschikt voor leerlingen in klas 2 of 3 havo/vwo. De introductie, het lezen van de fragmenten en het beantwoorden van de vragen vergen één lesuur. De schrijf- en onderzoeksopdrachten zijn bestemd voor aansluitende lessen.

A Introductie

Het zou mooi zijn als u de klas kunt laten luisteren naar een drumsolo van een jazzmuzikant. (Bij voorkeur de solo van het nummer *Cubana Be, Cubana Bop*, van de trompettist Dizzie Gillespie, met Kenny Clarke op drums en Chano Pozo op conga's. Zie google. Dit nummer laat de muzikleraar aan hoofdpersoon Steven horen en Steven is er helemaal weg van.).

In ieder geval laat U het omslag zien en u leest de flaptekst voor.

Vraag voordat u tot deze les besluit aan de mentor of iemand uit de klas zelf of in zijn familie met kanker te maken heeft gehad en zo ja, of het verstandig is een les lang aandacht aan een boek over een broer van een kankerpatiëntje te besteden.

B Uitvoering

De leerlingen lezen de fragmenten individueel en beantwoorden de vragen in tweetallen. Daarna volgt bespreking in groepjes. U kunt afronden met een klassikale bespreking door de groepsleiders. De opdrachten kunt u als huiswerk geven of in een volgende les laten uitvoeren. U kunt de leerlingen vrij laten kiezen of de opdrachten verdelen. De uitgewerkte opdrachten worden in de klas op het prikbord opgehangen. Een deel wordt door de leerlingen gepresenteerd.

De onderzoeksopdrachten vragen veel tijd. U kunt enkele individuele leerlingen of enkele groepen zo'n opdracht geven (anderen komen eventueel bij een volgend boek aan de beurt). U stelt een datum vast waarop zij het werk moeten inleveren en presenteren aan de rest van de klas.

C Afronding

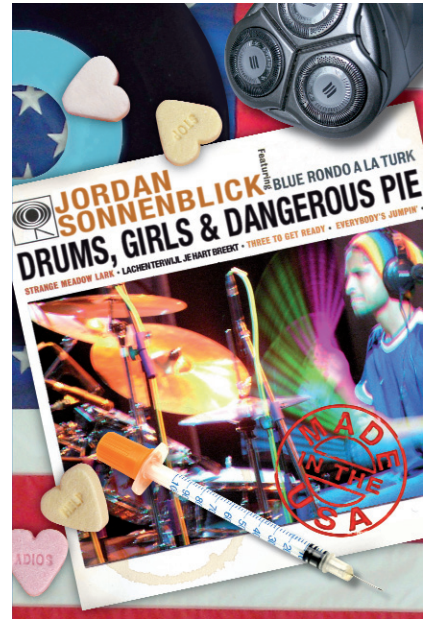
U kunt de les afsluiten door nog een fragment voor te lezen: blz. 76 t/m 85. Dit fragment sluit bijna aan op het fragment over het schoolfeest dat in de les wordt gelezen. In dit hoofdstuk vertelt Steven aan zijn leraren dat zijn broertje kanker heeft.

Informatie over de jeugdboekenauteur

Jordan Sonnenblick, *Drums, girls & dangerous pie*

Lachen terwijl je hart breekt
vertaald door Tjalling Bos
Lemniscaat, 2008

Jordan Sonnenblick (Fort Leonard Wood, MO, 1969) is leraar Engels aan een middelbare school in Pennsylvania. Hij is gek op muziek: hij speelt gitaar en drums. Hij woont met zijn vrouw en kinderen in Bethlehem, Pennsylvania. *Drums, girls & dangerous pie* was zijn eerste jeugdroman. Het is inmiddels in elf talen vertaald en kreeg in drie staten de prijs voor het beste jeugdboek. Daarna verschenen *Notes from the Midnight Driver* (won de Premio Cento, een Italiaanse boekenprijs), *Zen and the art of Faking it* en *Dodger and me*.

Eerste fragment uit het jeugdboek

Jordan Sonnenblick, *Drums, girls & dangerous pie* (Lachen terwijl je hart breekt)

Blz. 20-27

[Wat vooraf ging: De dertienjarige Steven is verliefd op de bloedmooie, maar lichtzinnige Renee en geniet de voortdurende belangstelling van de serieuze, zeer muzikale maar onopvallende Annette. Terwijl Steven op zijn vijfjarige broertje Jeffrey paste is Jeffrey door Stevens onoplettendheid van een kruk tegen de aanrecht gevallen. Gevolg: een bloedneus die maar bleef bloeden. Stevens moeder gaat met Jeffrey in paniek naar de Eerste Hulp.]

Het Tic Tac probleem

Ik weet niet hoe dat bij jou is, maar als ik zenuwachtig ben door iets, denk ik er de hele dag aan, tenzij ik een ingewikkelde truc kan verzinnen om mezelf af te leiden. En dan nog denk ik er meestal aan door er NIET aan te denken, als dat ergens opslaat. Het is alsof er iemand naar je toe komt en zegt: 'Luister, wat je verder ook doet, je mag niet aan de kleur ROOD denken.' Dan probeer je misschien een andere kleur voor je te zien, in gedachten telkens een recept te herhalen of tot honderdnegeenvijftig te tellen, maar ergens achter in je hoofd gaat het toch zo: 'Geel... oranje... rood... HÈ! Drie eierdooiers... vijf plakken kaas... rode uien... BARST! Honderdzeventien... honderdachtien... moet je die rode lippenstift van Renee zien... VERDOMME!' Zo ging 7 oktober bij mij. Ik deed mijn uiterste best aan iets anders te denken dan Jeffrey's snelstromende bloedneus, maar het was zinloos. Toen ik had gemerkt dat mijn adem die dag een probleem was, zocht ik in mijn rugzak naar mijn doosje Tic Tacs en ontdekte dat het ongeveer driekwart vol was. Ik stopte snel een Tic Tac in mijn mond (een oranje, maar ik weet niet eens zeker of die helpt voor je adem) en holde naar de eerste les – Engels van mevrouw Palma. Ik deed braaf mee met pak-je-schrift en zo, maar toen verdwaalde ik in mijn eigen niet-aan-Jeffrey-denken wereldje. Ik gebruikte een truc die het altijd goed doet bij mij, en bedacht een ingewikkelde rekensom die ik in mijn hoofd moest oplossen: 'Een jongen heeft een doosje van veertig Tic Tacs, en het doosje is driekwart vol. De Tic Tacs moeten een hele schooldag meegaan, en ook nog de busrit naar huis. De schooldag heeft zeven lessen. Elk lesuur duurt vierenvertig minuten, met drie minuten om naar het lokaal te lopen. Bovendien is er een lunchpauze van tweeëntwintig minuten, met daarna vier minuten voor het invullen van de presentielijst. De busrit duurt vijftien minuten, inclusief het wachten en instappen. Als de jongen wil dat zijn Tic Tacs meegaan tot hij thuis is, hoeveel minuten moet hij dan wachten voor hij er weer één neemt?' Dus terwijl iedereen zat te schrijven over het onderwerp dat we hadden opgekregen voor ons dagboek, brak ik mijn hoofd over deze rekensom. 'Oké, hoeveel keer drie minuten is dat om naar de volgende les te lopen? Zeven, als ik die voor de lunch niet meetel. Dus acht. Acht keer

drie is vierentwintig. Plus de tijd in de klas: zeven keer vierenzeventig minuten is... uh... oké, dat is driehonderdacht minuten. En de lunchpauze is nog tweeëntwintig minuten, plus de bus, vijftien minuten, dat is dan... Wacht! Moet ik tijdens de les ook Tic Tacs nemen? Het geeft toch niet hoe ik ruik als ik alleen in mijn bank zit? Maar bij sommige lessen moeten we samenwerken...' Steven! Zou je ons je dagboek willen voorlezen?' 'Nee, dank u wel, mevrouw Palma.' 'Steven, ik weet dat ik het als een vraag formuleerde, maar het was een opdracht.' 'Ja, maar dat van mij is... uh... privé.' 'Privé, Steven?' 'ja, mevrouw Palma.' 'PRIVÉ, Steven?' Weer die hoofdletters. 'Ja, privé.' Door mijn waas van rekenen en piekeren drong het langzaam tot me door dat de klas dubbel lag. 'Steven, net als elke leraar heb ik respect voor iemands privacy, maar hoe privé kunnen je gedachten over dit onderwerp ZIJN?' 'Nou... ik...' het onderwerp bleek te zijn: Moeten er op de middenschool vreemde talen worden geleerd? Zulke dingen gebeurden de hele dag. Na wiskunde, toen ik net mijn zevende Tic Tac had genomen, zei Renee Albert tegen me: 'Steven, het lijkt wel of je er, uh, vandaag niet bij bent. Is er iets met je hoofd of zo?' 'Ja, min of meer.' 'Moet je van iets herstellen, of was het een ongeluk?' 'Allebei. Mijn broertje is vanochtend van een kruk gevallen en...' 'O, sorry, Steven. Ik moet even met Jenna en Steph praten. Wacht op mij!' Terwijl Renee verleidelijk van me vandaan snelwandelde, verscheen Annette plotseling naast me. Het was niet de eerste keer dat dit me opviel: het leek of Renee rondzweefde in een wolk van parfum, maar Annette dook gewoon op als een soort spastische poppenkastpop. 'Steven, ik hoorde je over Jeffy. Wat is er gebeurd?' Annette past soms op Jeffrey, in het weekend. 'Hij is gevallen en...' 'Ja, dat hoorde ik je tegen de PRINSES zeggen.' 'Nou ja, hij klapte met zijn hoofd tegen het aanrecht en toen had hij een bloedneus.' 'Erg?' 'Ja. Mijn moeder is meteen met hem naar de Eerste Hulp gegaan, en nu zijn ze boos op mij, maar ik heb niet eens...' 'Komt het goed? Was hij erg bang?' 'Ik weet het niet.' De bel ging. Dat betekende dat ik te laat zou komen bij maatschappijleer, en Annette bij science. Terwijl Annette wegrende door de lege gang, drong het opeens tot me door dat ik me nog helemaal niet had afgevraagd hoe Jeffrey zich voelde. Maar ik wilde er niet te veel aan denken, want ik wist dat hij doodsbang was. Bovendien moest ik nu een telaarbriefje halen, en dus zou ik waarschijnlijk straf krijgen. Zoals gewoonlijk bracht Jeffrey me in de problemen. Het hoogtepunt van mijn dag was mijn drumles. We hebben iets wat Vrije Les wordt genoemd, of V.L. Het is het laatste uur van de dag. Als er geen vak is waarvoor je nog iets moet afmaken, en je geen bijles of straf hebt, mag je leuke dingen doen. De meeste kinderen gaan bij V.L. het liefst naar gym – de atletiekbaan, de fitnessruimte en het zwembad zijn allemaal open, en je kunt ook basketballen of volleyballen. Maar er zijn er ook die gaan tekenen of zingen. Als het kan ga ik zelf natuurlijk naar het muzieklokaal. Een paar keer per week krijg ik bij V.L. privédrumles van de muziekleraar meneer Watras. Die dag werd meneer Watras voor iets naar het kantoor geroepen, zodat ik een kwartier gewoon kon drummen, zonder dat er iemand bij was. Ik begon met een paar eenvoudige beats om mijn handen en voeten los te maken. Daarna ging ik over op een heel ingewikkeld latin ritme dat ik aan het leren was. Er was veel concentratie voor nodig om alle vier mijn armen en benen onafhankelijk van elkaar te bewegen, en dat was fijn. Het betekende dat ik niet aan Jeffreys val dacht, of aan telaarbriefjes, en zelfs niet aan Renee Albert. Ik drumde alleen maar. Nadat ik het ritme een minuut of vijf had gespeeld, barstte ik los met een grote solo. Zo noem ik dat altijd in gedachten: 'En hier is Steven die losbarst met zijn Grote Solo. Moet je die handen zien - ze gaan gewoon te snel om te volgen. Het lijkt wel tovenarij!' Alsof er een sportverslaggever over mijn linkerschouder kijkt. Ik kwam nu echt op gang. Ik begon met een soort tweehandige shufflemars op de snaredrum – heel zacht. En terwijl ik geleidelijk harder ging spelen, wisselde ik het af met snelle shots op de hoge toms. Toen deed ik er een paar grote dreunen bij met mijn bassdrumvoet. Al gauw had ik een ongelooflijk snelle paradiddle aan de gang tussen mijn linkerhand en mijn rechtervoet, terwijl mijn linkervoet de maat sloeg op de hihatbekkens en mijn rechterhand heen en weer ging tussen het ridebekken en de vloertom. De deur ging open, en ik deed mijn ogen open en keek op (ik houd mijn ogen altijd dicht als ik in mijn eentje aan het oefenen ben – mijn privéleraar zegt altijd: als je niet weet waar de drums zijn, heb je het verkeerde instrument gekozen). Meneer W. was terug. Achter hem zag ik een paar kinderen die ik niet kende naar binnen kijken. Toen ik hun kant op keek, begonnen ze te klappen – en dat was cool. Ik had me niet expres

voor ze uitgesloofd, maar tegen het applaus had ik geen bezwaar. Ik stond op en maakte een snelle buiging. Meneer W. glimlachte en gaf me een compliment voor mijn 'show'. Dat is ook cool van muziek: als je bij sport laat merken hoe goed je bent vinden ze je al gauw een uitslover, in de klas noemen ze je een brainiac, maar bij drummen vindt iedereen het schitterend. Meneer W. zei dat mijn latin ritme een beetje stijf klonk, en zette een cd voor me op om naar te luisteren. Het was oude jazzmuziek met Dizzie Gillespie. 'Misschien heb je hier wat aan. Het is een cat die Dizzie heette.' Ja, hij zei 'cat'. Muziekleraren hebben hun eigen taaltje. 'Dizzie Gillespie, toch? De trompettist? Mijn grootvader heeft me een keer over hem verteld.' 'Ja. Dit nummer heet "Cubana Be, Cubana Bop".' Ik kon mijn oren bijna niet geloven. Er deden misschien wel vijf drummers mee en ze werden helemaal wild! Vooral de congaspeeler speelde allerlei waanzinnige fill-ins. Tegelijk schetterden de trompetten als een kudde olifanten, met Dizzy hoog boven alles uit. En net toen het leek of ze onmogelijk nog meer energie in de muziek konden stoppen, hield iedereen op met spelen behalve de congaspeeler, en een man begon te zingen – volgens mij in het Spaans. Hij zong steeds sneller, de conga's werden steeds luider, een heel koor van mannen viel in en riep telkens 'Cubana Be, Cubana Bop', en opeens kwamen alle trompetten weer schetterend tot leven. Nog een laatste explosie van de congaspeeler – en toen was het nummer afgelopen. 'Voelde je dat, Bo?' Meneer W. is dirigent van de All-City High School Jazz Band – daardoor ben ik erbij gekomen. Hij wist dat ik baalde van de bijnaam 'Boer', en daarom begon hij me op een dag 'Bo' te noemen. Dat was veel beter. 'Of ik het voelde? Jezus, dat was het coolste dat ik in mijn hele leven heb gehoord.' 'Mooi. Je hebt ongeveer zeven maanden om die congapartij te leren spelen.' 'Wat bedoelt u?' 'Nou, ik heb besloten dat we het hele voorjaarsconcert latin music spelen, met dit nummer aan het eind. Wil jij de conga's doen?' Natuurlijk zou ik daar een moord voor doen, maar meneer W. is een van de weinige leraren die tegen een grapje kan. 'Ach, ik weet niet, meneer W. Eigenlijk hoopte ik dat ik koebel mocht spelen. Of... misschien... ik weet niet... triangel?' 'Maak dat je wegkomt, jongen! Je mist de bus!' Triomfantelijk gooide ik mijn een-na-laatste Tic Tac in mijn mond en slenterde de gang op, terwijl ik 'Cubana Be, Cubana Bop' floot. Mijn tijdelijke vrolijke bui duurde tot ik in de bus stapte. Renee Albert trok mijn aandacht (nou ja, daar hoeft ze weinig voor te doen) en zei: 'Hoe gaat het met je hoofd?' Boem. In één klap terug in de werkelijkheid. Ik liep door naar de achterbank van de bus, zonder iets tegen Renee te zeggen, en ging naast Annette zitten. Ik had haar over 'Cubana Be, Cubana Bop' willen vertellen, maar nu dacht ik weer aan Jeffy. 'Dat hoorde ik Steven. Het is echt cool dat je genoeg zelfvertrouwen had om haar te negeren.' 'Negeren? Ik heb haar niet genegeerd. Ik ben alleen te stom om snel een antwoord te bedenken. En nu moet ik naar huis om te horen wat er met mijn broertje is gebeurd en wat voor straf ik krijg omdat ik zijn ontbijt heb klaargemaakt.' 'Wat?' 'Het is een lang verhaal. Toen Jeffy vanochtend viel, was ik havermout voor hem aan het maken. Ik liet hem op een kruk zitten en mijn moeder vindt dat dat alleen mag als er iemand niet meer dan drie centimeter van hem vandaan staat. Dus als zijn wond gehecht moest worden of zo, krijg ik de schuld, ook al was ik aardig voor hem door te maken wat hij wou, terwijl pa en ma sliepen.' 'Maar je moeder had wel gelijk.' 'Wat bedoel je?' 'Hij is toch gevallen? Dus hij zat niet veilig op die kruk.' 'O, dank je, Annette. Reuze bedankt. Dat wou ik nu echt horen. Je bent een grote steun voor me. 'Ik wilde alleen...' 'Wat? Me het licht laten zien zodat ik niet meer zo'n slechte broer ben? En die kleine engel Jeffrey voortaan geen gevaar meer loopt door mijn gemene kookplannen?' 'Ik wilde je geen...' 'Slecht gevoel geven? Nou, dat heb je wel gedaan. Ik loop me toch al de hele dag zorgen te maken!' Op dat moment stopten we bij mijn halte. Ik stond op om de bus uit te stormen, maar moest wachten terwijl Renee op het middenpad bleef staan en haar spullen pakte. Daarna nam ze ook de tijd om naar buiten te lopen, dus ik moest erachteraan sloffen. Het valt niet mee om tegelijk te stormen en te sloffen – dat kan ik je wel vertellen. Toen ik uitstapte, keek ik Renee na die wegliep – nee, zweefde. Daarna keek ik op naar Annette terwijl de bus in beweging kwam. Misschien kwam het door het licht van de laagstaande zon dat terugkaatste van de ruit, maar het leek of ze huilde. Geweldig. Ik maakte de voordeur open en zag mijn moeder in de hal staan, alsof ze op me wachtte. Als ik denk dat ik op mijn kop krijg, probeer ik meestal als eerste iets te zeggen, voordat pa en ma in de aanval kunnen gaan. Dus riep ik meteen: 'Mam, ik heb me de hele dag zorgen

gemaakt. Gaat het goed met Jeffrey?’ ‘Steven, je broertje is heel erg ziek,’ zei ze met een rare zachte stem. ‘O. Komt het doordat hij...’ ‘Nee, de val van vanochtend heeft er niets mee te maken.’ Gelukkig, het is mijn schuld niet! ‘Maar... hij is... erg ziek.’ En dit was het allerergste van die 7 oktober, het moment dat ik mezelf nooit zal vergeven: toen mijn moeder me begon te vertellen dat mijn broertje leukemie had, was ik opgelucht.

Tweede fragment: blz. 52-56

Jeffrey had ALL. Dat is de afkorting van acute lymfatische leukemie, een vorm van bloedkanker waarbij bepaalde soorten witte bloedcellen zich snel vermenigvuldigen voordat ze volgroeid zijn. Omdat de slechte cellen, die blasten worden genoemd, niet hun werk doen en concurreren met de goede bloedcellen, is de ziekte zonder behandeling 100% dodelijk. Die erge bloedneus kwam doordat het aantal bloedplaatjes in Jeffrey's bloed door de leukemie sterk gedaald was en zijn bloed dus niet goed stelde. Dat was ook de oorzaak van die grote blauwe plekken. Toen hij in Philly kwam, hadden de dokters een heleboel onderzoeken gedaan om te kijken hoe erg Jeffrey's kanker was, of die zich al had verspreid naar andere delen van zijn lichaam en hoeveel kans hij had om beter te worden. Het was niet zo erg als had gekund – de kanker had zich niet verspreid naar andere lichaamsdelen – maar het was ook niet geweldig. Mijn broertje was een soort tussengeval. Zijn kans om het te overleven was meer dan 50%, maar niet veel meer. Dat betekende dat zijn kans om dood te gaan minder dan 50% was, maar niet veel minder. Geen wonder dat mijn moeder gauw huilde en mijn vader rondliep als een zombie. We praatten nog een tijdje, over dingen zoals tijdschema's – tijdens de eerste maand van de behandeling moesten mijn moeder en Jeffrey minstens twee keer per week naar Philadelphia – en hoe we het aan andere mensen zouden vertellen. Het bleek dat de ouders van mijn moeder het al wisten, en ook veel andere familieleden. Dat er nog niemand had gereageerd kwam doordat mijn moeder iedereen had gevraagd om niet te bellen of langs te komen voordat zij en Jeffrey weer thuis waren. De directeur van de school van mijn moeder wist het, en sommige van haar beste vrienden, maar de rest van haar school niet. Ik wist niet of mijn vader iets had gezegd op zijn werk. Als ik eraan dacht hoe fantastisch hij met mij had gecommuniceerd, vermoedde ik dat hij niet veel had losgelaten. Maar zijn collega's hadden echt doof en blind moeten zijn om niet te merken hoe erg hij was veranderd. Jeffrey's school moest het natuurlijk weten. ‘En jouw school, Steven?’ vroeg mijn moeder. ‘Wil je dat ik je schoolcounselor bel? We zouden een gesprek kunnen hebben met je leraren.’ ‘Dan kun je me net zo goed meteen doodschieten.’ ‘Steven! Het is helemaal geen gek idee om de staf attent te maken op een situatie waarin een van de leerlingen misschien extra steun nodig heeft.’ ‘Wat voor extra steun? Elke ochtend even met zijn allen knuffelen voordat de les begint? Misschien kunnen de leraren jullie gevoelige briefjes schrijven in mijn agenda. Of je kunt me opgeven voor een fijne praatgroep. Dat lijkt me de beste manier om me te laten afgaan bij de andere kinderen. Denk je dat ik een plaatsje kan krijgen in de bus voor gehandicapten?’ ‘Doe niet zo raar, Steven. Ik probeer je te helpen. De dokters zeiden dat broertjes en zusjes van...’ - ze moest even slikken voordat ze het volgende woord kon zeggen – ‘... kankerpatiëntjes vaak moeite hebben met...’ ‘Moeite? MOEITE? Waarom zou ik er moeite mee hebben?’ Alleen omdat mijn moeder en mijn broertje een week wegblijven zonder dat iemand me iets vertelt, en dat ze dan terugkomen en mijn broertje links en rechts kotst en allemaal blauwe plekken heeft? En hij niet eens wakker kan blijven en zijn rug helemaal...’ Toen barstte ik in tranen uit. Dat was voor iedereen een grote opluchting. Nu hield ik tenminste een tijdje mijn mond. Mijn moeder sloeg haar armen om me heen en in die houding bleven we zo lang staan dat ik een stijve nek begon te krijgen. In dit stadium van mijn puberteit ben ik normaal geen grote liefhebber van in het openbaar geknuffeld worden door mijn moeder, maar ik moet zeggen dat het toen wel wat had. Toen ik me eindelijk een beetje losmaakte, keek ik mijn moeder aan en smeekte: ‘Bel alsjeblieft niet naar school. Het gaat best.’ (Ja, jongens met wie het best gaat huilen altijd op de schouder van hun moeder tot ze een spoor achterlaten.) ‘Goed, Steven. Voorlopig zullen we niet bellen.’ Dus belden ze niet, en als vriendinnen van mijn moeder het al aan hun kinderen vertelden, dan merkte ik daar de eerste weken niets van. Ikzelf was aldoor de volmaakte grote broer voor Jeffrey, de stille magnetron-

hulp waaraan mijn vader behoefte leek te hebben, en absoluut sarcastisch en vreselijk tegen mijn moeder. Ik weet niet waarom ik haar van alles de schuld gaf, maar dat deed ik. Ondertussen ging ik op school stug door met drummen, in mijn dagboek schrijven, echt helemaal niets aan mijn huiswerk doen, en de indruk wekken dat ik communiceerde met de mensen om me heen. Maar in mijn hoofd had ik een nieuwe bezigheid gevonden: ruilhandel.

Neem mij maar

Toen ik er niet meer onderuit kon dat Jeffrey kanker had, haalden mijn hersenen een vreemde truc met me uit. Ik begon te denken dat God Jeffrey als door een wonder weer helemaal beter zou maken als ik maar de juiste dingen beloofde. De beloften kwamen dag en nacht, links en rechts, in me op. Dat maakte mijn leven een paar weken lang behoorlijk zwaar. Ik stond bijvoorbeeld tussen de middag in de kantine in de rij, en dan viel mijn blik op een pakje chocoladekoeken. ‘Oké,’ zei ik dan tegen mezelf. ‘Als ik die niet opeet, wordt Jeffrey beter.’ Of ik beloofde dingen zoals: ‘Als Jeffrey beter wordt zal ik hem nooit meer slaan.’ En een keer of twintig per dag zwoer ik dat ik nooit meer smerige gedachten zou hebben over Renee Albert, als het goed afliep met Jeffrey. Maar ja, het is niet anders: ik ben een Amerikaanse jongen van dertien – ik heb geen wilskracht. Elke avond als ik naar bed ging, was ik er volledig van overtuigd dat ik tien kilo zou aankomen, altijd een dikke, gewelddadige viezerik zou blijven en dat mijn broertje ten dode opgeschreven was. En ’s ochtends begon ik gewoon overnieuw: ‘Ik zal elke dag flossen, ook tussen mijn kiezen, als Jeffrey dan...’ Natuurlijk waren er ook wel eens momenten dat ik niet met God onderhandelde, maar meestal was ik dan bezig mijn beloften te breken. Het was precies het omgekeerde van de grote vasten: ik zwoer iets niet meer te doen en deed het dan onmiddellijk wel. Ik was een puinhoop. Toen ik merkte hoe slecht ik dingen kon opgeven, probeerde ik andere afspraken te bedenken die ik met God kon maken. Op een dag gebruikten we bij gym de werpmachine van het honkbalteam om naar softballen te slaan. Dat doen we bijna nooit, maar het was een mooie dag en de leraar wilde graag nog één keer naar buiten voor de winter begon. Ik zei tegen mezelf: ‘Oké, als ik de volgende bal raak, komt het goed met Jeffrey.’ En toen miste ik natuurlijk, want met die dikke brillenglazen van mij zie ik amper diepte. Dus zei ik gauw: ‘Goed... twee uit drie dan?’ Twee slag! ‘Vier uit zes?’ Mis! ‘Zeven uit tien?’ Ik weet natuurlijk dat ik hopeloos ben met gym (ja, ik weet wel dat drummers meestal een goede coördinatie hebben, maar wat heb je daaraan als je zo blind bent als een mol?), dus had ik eigenlijk slimmere weddenschappen moeten bedenken. Ik deed mijn best. Maar aan het eind van de eerste week begonnen mijn goede ideeën echt op te raken. Ik was afgedaald tot: ‘Wat vindt u hiervan, God – als die vogel in die boom daar binnen tien seconden opvliegt, wordt Jeffrey beter.’ Dat was tijdens wiskunde, toen ik uit het raam zat te kijken terwijl de klas het huiswerk nakeek dat ik niet had gemaakt. Helaas werd ik afgeleid door een wanhopige kreet van de leraar. ‘Alper, weet jij heel misschien het antwoord op vraag 37?’ Toen ik weer naar buiten keek, was de vogel allang verdwenen. Waarschijnlijk was hij geschrokken van het plotse linge geschreeuw in de klas. Ik wist bijna zeker dat er, nadat ik wegkeek van de vogel, meer dan tien seconden voorbij waren gegaan tot het moment dat de poging van de leraar om mij bij de les te betrekken was uitgelopen op gebrulde, onsamenhangende bedreigingen, maar dat zullen we nooit zeker weten.

[Steven heeft ontdekt dat Annette fantastisch piano kan spelen en dat zij er dan ook opeens fantastisch uitziet. Zij vroeg hem mee te drummen bij het nummer *Take Five*, van Dave Brubeck. Dat lukt Steven niet, want hij heeft nog nooit een vijfkwarts maat gespeeld. Steven wordt door zijn moeder en Jeffrey naar het schoolfeest gebracht.]

[Het zou mooi zijn als u een fragment van *Take Five* kunt laten horen]

Jeffrey zat ongelukkig voor zich uit te kijken op de bank, maar hij had genoeg energie om me voor gek te zetten tegenover mijn moeder. ‘Denk je dat Renee Albert met je wil dansen, Steven? Je vindt haar leuk, hè?’ ‘Hou je kop, dwerg. Renee Albert heeft een vriendje.’ ‘Ga je dansen met Annette? Zij ziet er ook leuk uit. En ze weet dat je bestaat.’ Waar haalt hij dat vandaan? ‘Ik weet het niet, Jeffrey. Meestal staan de meisjes in de rij om met me te dansen. Dus het hangt ervan af of Annette er snel bij is. De voorraad Steven Alper is beperkt. De vraag is gewoon groter dan het

aanbod.' 'Dat is een grap, hè?' 'Ja, het is een grap. Ik blijf waarschijnlijk in een hoek staan en probeer niet op te vallen, tot de feestcommissie me per ongeluk in een doos stopt als ze de versieringen opruimen. Dan moet ik tussen rollen crêpepapier blijven liggen tot het nieuwjaarsfeest over twee maanden.' Jeffrey dacht hier even over na en zei toen: 'Merken ze niet dat de doos te zwaar is als ze hem wegdragen?' 'O ja, dat is waar.' 'Steven, trek je de schoenen van je broertje aan? We moeten weg.' 'Ze passen me niet, mam.' 'Haha, leuk hoor. Schiet op!' Pas toen we allemaal in de auto zaten en al een paar straten verder waren, merkte ik dat ik het shirt had aangetrokken van het concert dat we vorig jaar met de band van de middenschool hadden gegeven. Ik had natuurlijk ook met grote letters 'SUKKEL' op een bord kunnen schilderen en dat boven mijn hoofd kunnen dragen, maar dit had precies hetzelfde effect! Toen we voor de school stopten, was ik er niet helemaal bij met mijn gedachten, maar ik merkte wel dat Jeffrey er niet best uitzag. Ik bedacht een nieuwe deal met God: 'Als u Jeffrey beter maakt, ga ik niet naar het feest.' Maar misschien wist God dat niet naar het feest gaan voor mij op dat moment geen groot offer was, want hij genas mijn broertje niet onmiddellijk. Ik maakte Jeffreys haar in de war, zei dat hij braaf moest zijn en niet te veel worstelwedstrijden moest houden met zijn tere moeder, haalde diep adem en liep weg, mijn grote avond tegemoet. In de zaal vond ik een groepje vrienden die in een hoek bij elkaar stonden. Opeens bedacht ik dat de twee ergste sociale situaties op de middenschool – dansen en trefbal – veel op elkaar leken voor jongens zoals ik. Je gaat naar de gymzaal, zoekt een hoekje waar je zo ver mogelijk weg bent van de drukte, en probeert onzichtbaar te worden. Je kijkt voortdurend om je heen waar gevaar dreigt – vliegende projectielen die op je hoofd afkomen, of meisjes die je proberen te vernederen door je mee te sleuren naar de dansvloer – en je zweet als een otter terwijl je gewoon stilstaat. Bovendien draag je kleren waarvoor je je schaamt, en je hebt het gevoel dat iedereen beter is in dit spelletje dan jij. En in allebei de situaties hoop je vurig dat er een wonder gebeurt waardoor je plotseling roem verwerft, al doe je uit pure angst niets om dat te bereiken. Ja, dansen en trefbal – de grootste nachtmerries van de middenschool. Natuurlijk was het wel leuk om rond te kijken. Renee Albert zag er ongelooflijk uit in een strak, glanzend stukje stof, en haar kleine groepje supermeiden danste met elkaar. Ze zwiepten met hun haren en stopten af en toe om iets te verbeteren aan hun glitter lipgloss. Ik vroeg me af hoe het kwam dat ik zo onhandig was in dit soort dingen, terwijl deze meisjes – die in dezelfde stad waren opgegroeid als ik, met min of meer dezelfde sociale ervaringen als ik – zo cool konden zijn. Toen kwam Annette naar me toe. Ze had net als ik een spijkerbroek en een T-shirt aan, maar omdat we op een feest waren, was ik me er opeens heel erg van bewust dat ze een meisje was. Het gaf me een raar gevoel om met haar te praten. En al mijn vrienden stonden grijnzend om me heen. 'Hoi, Steven.' 'Hoi, Annette.' 'Heb je naar die cd geluisterd?' 'Uh... ja.' 'Snap je het nu?' 'Uh... ja. Ik heb morgen drumles bij meneer Stoll. Ik wou de cd meenemen om er met hem aan te werken.' 'Oké. Moet je doen. Ik heb grote plannen met je.' 'Ja?' Ze glimlachte en liep weg. *Geweldig!* Dacht ik. *Het meisje uit mijn dromen heeft geen idee dat ik in de zaal ben, ook al zit ik vanaf de kleuterschool achter haar in de klas, en Annette heeft 'grote plannen' met me.* Ik hing nog een tijdje rond en luisterde naar het achterlijke commentaar van mijn vrienden, dat Annette zich op me wou storten om me als haar drumseksslaaf te gebruiken. En toen ontspoorde mijn avond definitief. Mijn moeder kwam binnen. Ik zag haar niet meteen, en zij mij blijkbaar ook niet, want ze liet de dj de muziek afzetten en omroepen dat Steven Alpers moeder hem kwam halen. Onmiddellijk, zonder dat ik precies wist wat er aan de hand was, deed ik God een laatste aanbod: 'Neem mij maar. Niet Jeffrey. Alstublieft, God. Neem mij.'

Vragen en opdrachten bij de fragmenten en het boek

Bij fragment 1

1. Als Steven zit te drummen heeft hij tot zijn verrassing succes: toevallige voorbijgangers blijven staan luisteren en klappen na afloop voor hem.

Herken je deze ervaring?

Ben je het eens met de mening van Steven dat schoolgenoten anders reageren op sport- en leerprestaties dan op muziekprestaties?

2. Zijn muziekleraar zegt tegen Steven: *‘Misschien heb je hier wat aan. Het is een cat die Dizzie heette.’* Ja, hij zei ‘cat’.

Wat betekent ‘cat’ in dit verband?

3. Zijn medeleerlingen vinden Stevens drumspel geweldig, zijn muziekleraar heeft toch nog wel wat aanmerkingen. Hij stimuleert hem verder te gaan door hem een inspirerend voorbeeld te geven. Heb jij ook zo’n inspirerende leraar/trainer/coach/familielid/vriend? Geef een voorbeeld van een opmerking die jou verder geholpen heeft.

4. *Mijn tijdelijke vrolijke bui duurde tot ik in de bus stapte. Renee Albert trok mijn aandacht (nou ja, daar hoeft ze weinig voor te doen) en zei: ‘Hoe gaat het met je hoofd?’* Boem. In één klap terug in de werkelijkheid.

De oorspronkelijke Amerikaanse tekst luidt:

“My temporary good cheer lasted until I got on the bus. Renee Albert caught my eye (well, OK, she always catches my eye) and spoke. *How’s the brain injury? Which brought me back to reality really, really fast.*”

Vind je deze vertaling O.K.? Zo niet, hoe zou jij dit vertalen? Leg het resultaat eventueel voor aan je leraar Engels.

5. Wat voor meisje is Renee? En Annette? Probeer hun karakter te beschrijven.

6. *Misschien kwam het door het licht van de laagstaande zon dat terugkaatste van de ruit, maar het leek of ze huilde. Geweldig.*

Wat denk je. Leek dat alleen maar zo of was dat ook zo? Leg uit.

Bij fragment 2

1. *en absoluut sarcastisch en vreselijk tegen mijn moeder. Ik weet niet waarom ik haar van alles de schuld gaf, maar dat deed ik.*

Snap jij dat wel? Leg uit.

2. Kleine broertjes (of zusjes) kunnen je behoorlijk in verlegenheid brengen met hun eigenwijze opmerkingen. Geef daarvan een eigen voorbeeld.

3. Steven beweert: *Schoolfeesten en trefba zijn de gruwelen van de middelbare school.*

Ben je het met deze stelling eens? Leg uit.

4. Steven wordt van het schoolfeest meegenomen door zijn moeder, die een joggingbroek aan heeft en zijn slapende broertje in zijn pyjama over haar schouder draagt.

Hij schaamt zich dood. Herken je het gevoel van schaamte voor je ouders? En misschien ook de schaamte voor die schaamte? Geef een voorbeeld uit je eigen ervaring.

Eigen onderzoek doen

1. Lees het hele boek. Verspreid door het verhaal lees je over hoe het toegaat op een middelbare school in de VS. Er zijn veel overeenkomsten, maar ook verschillen: het begrip middenschool, het vak science, toelatingbriefjes, Vrije Les.

Onderzoek hoe het middelbaar onderwijs in de VS in elkaar zit. Hebben ze daar ook een soort vmbo, havo en vwo? Hou voor de klas een power point presentatie waarin je de verschillen en overeenkomsten tussen de middelbare school in Nederland en in de VS op een rijtje zet.

2. *‘Ja. Dit nummer heet “Cubana Be, Cubana Bop”.’* Ik kon mijn oren bijna niet geloven. Er deden misschien wel vijf drummers mee en ze werden helemaal wild! Vooral de congaspeler speelde allerlei waanzinnige fill-ins. Tegelijk schetterden de trompetten als een kudde olifanten, met Dizzy hoog boven alles uit. Enzovoort. Steven vindt dit de coolste muziek die hij ooit gehoord heeft. Ook van het nummer *Take Five* van Dave Brubeck is hij behoorlijk onder de indruk.

Zoek deze nummers op, luister ernaar, neem ze op en speel ze af in de klas en geef je oordeel: Deel je de ervaring van Steven?

3. Zou Steven eigenlijk zijn verstand moeten gebruiken, de sexy Renee uit zijn hoofd moeten zetten en in moeten gaan op de avances van de moederlijke Annette? Speel voor Lieve Lita en schrijf Steven een brief en geef hem advies in liefdeszaken.
4. *Gelukkig, het is mijn schuld niet! 'Maar... hij is... erg ziek.' En dit was het allerergste van die 7 oktober, het moment dat ik mezelf nooit zal vergeven: toen mijn moeder me begon te vertellen dat mijn broertje leukemie had, was ik opgelucht.*

Wat vind je van Stevens reactie? Kun jij je zijn gevoel van opluchting voorstellen? Herken je het? Lees vervolgens blz. 5 t/m 15 van *Right behind you*, van Gail Giles, uit de serie *madeintheusa*. Met name deze zinnen op blz. 15: *Zijn ruzie met tante Jemma was meteen afgelopen toen hij uit het raam keek en een brandend kind zag kronkelen van de pijn, terwijl een ander kind verstijfd stond te krijsen. Hij zegt dat hij zich nog steeds schaamt omdat zijn eerste reactie opluchting was, toen hij zag dat ik de verstijfde krijsers was.*

Schrijf een opstel over deze twee momenten van schaamte. Vergelijk ze en geef commentaar op Steven en de vader van Kip. Vind je dat ze zich moeten schamen voor deze gedachten?

5. Steven probeert God te beïnvloeden. Hij heeft er van alles voor over als zijn broertje maar verlost wordt van die kanker. Hij noemt het ruilhandel.

Die ruilhandel van Steven is niet uniek. Dat kom je in allerlei verhalen tegen. Bijvoorbeeld in: *Het toevallige leven van Justin Case*, van Meg Rosoff. (2006)

Vanaf het moment dat Justin zijn tweejarige broertje op het nippertje gered heeft van de dood, is hij ervan overtuigd dat hij achtervolgd wordt door het noodlot. Hij denkt:

Misschien zou ik het noodlot een wapenstilstand kunnen aanbieden, dacht hij. Een deal. Jij leidt jouw leven, ik het mijne. Geen grappen, geen slachtoffers. Tegen de ochtend viel hij in slaap.

Daarna lees je wat Het Noodlot denkt:

Ik sluit geen deals, Justin. Ik deel de kaarten. Ziehier hoe je kaarten zijn geschud: een paar verwaarloosde harten. Een joker. Een droevig klavertje. Wil jij er een trekken? O, kijk nou! Schoppenaas. Wat jammert nou.

Nog een voorbeeld:

Maarten 't Hart, *De aansprekers* (1979)

[De Aansprekers is een autobiografisch verhaal. De vader van Maarten is in het ziekenhuis opgenomen. De artsen vermoeden dat hij maagkanker heeft. Maarten is bij zijn vader op bezoek geweest op de dag voordat zijn vader geopereerd zal worden.]

Ik keek naar de groene brug en de oude gevels. Ik stond daar maar en ik keek maar en ondertussen knaagde er iets binnen me, leek het of ik al die glanzende gevels en het olierijke water zou moeten prijsgeven als mijn vader zou sterven. Want ik had daarnet niet tegen hem maar tegen mijzelf lopen mompelen, ik had niet zijn maar mijn eigen sombere voorgevoelens willen bezweren. Waarom wist ik bijna zeker dat hij aan maagkanker leed? Omdat hij na het onderzoek een inwendige bloeding had gehad? Goed, kanker kon zoiets veroorzaken, een bloedvat zodanig aantasten dat het plotseling sprong, maar een maagzweer kon dat ook. En mijn vader was toch monter en vrolijk en opstandig geweest en had zelfs gedacht aan zijn werk, had me gevraagd of ik de motor wilde aanzetten die de grondwaterstand van de begraafplaats diende te verlagen. Daaraan dacht je toch niet als je echt kanker had in een vergevorderd stadium? In de havenkom tufte een bootje voorbij met gele tanks op zijn dek die in de weerspiegeling van het water leken achter te blijven, en verderop roeide een eenzame man onder de brug door. Ik zei tegen mezelf: als die man in de roeiboort eerder onder de brug door is dan dat Shell-bootje de bocht om, heeft mijn vader geen kanker. De man in het roeiboortje was eerder. Ik haalde opgelucht adem maar toch verschaftte die onzinnige wedloop mij niet voldoende zekerheid. Twee meeuwen zaten ieder op een meerpaal en ik mompelde: als de linker eerder opvliegt dan de rechter heeft mijn vader geen kanker. Maar ze vlogen niet op, bleven in elkaar gedoken zitten. Ik klapte in mijn handen, ze verhieven zich niet, ik klapte nogmaals, ze bleven versteend zitten. Ik pakte een steentje op en gooide het naar de linker meeuw maar hij verroerde zich niet.

Herken je dat? Schrijf een opstel en geef daarin een eigen voorbeeld van hoe jij God, of als je wilt het noodlot, probeerde te beïnvloeden door middel van 'ruilhandel'.

Zie voor meer informatie over de serie Made in the USA:

www.madeintheusa.nl

<http://madeintheusa.hyves.nl>

Andere jeugdboeken over vechten tegen kanker/de dood

Tanneke Wigersma, *Mijn laatste dag als genie*

Floortje Peneder, *Het dag boek van Floortje Peneder*

Sally Nicholls, *Als je dit leest, ben ik dood*

Jenny Downham, *Voor ik doodga*

Mireille Geus, *Naar Wolf*

Ted van Lieshout, *Gebr.*

Simone van der Vlugt, *Schuld*